

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Пелагия Мих. Терзийска, ЮЗУ „Н. Рилски“, Благоевград
на дисертационен труд на тема: **„Играта като средство за социално развитие на децата със специални образователни потребности в общата образователна среда“**, разработен от *Райна Венкова Стойчева*
за присъждане на образователната и научна степен "доктор"
в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1. 2. Педагогика, Докторска програма „Специална педагогика“

Настоящото становище е изготвено на основание заповед № 350 от 7.02.2018 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“, както и на решение на научното жури по процедурата.

1. *Общо представяне на процедурата и докторанта*

Райна Венкова Стойчева е докторант в редовна форма на обучение в катедра “Педагогика” на ЮЗУ "Неофит Рилски", Благоевград. Процедурата и представеният комплект от документи е съобразен с Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ.

Изборът на темата съответства на научните интереси и изследователски търсения на докторант Стойчева. И двете ѝ дипломни работи – за придобиване на ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ са свързани с развитие на идеята за интегрирано обучение на децата със специални образователни потребности и проблемите на практическото ѝ приложение. В резултат от тези търсения се откроява необходимостта от засилване на вниманието към социалното развитие на децата със СОП в условията на интегрираното обучение, от търсенето и прилагането на адекватни средства и форми на работа с тези деца, които да подпомогнат процеса на тяхното приобщаване в общата образователна среда.

2. *Актуалност на тематиката*

Разнообразни са проблемите, свързани с приобщаването на деца със специални образователни потребности в масовото училище, които обхващат целия периметър на педагогическата действителност и се отнасят, както до проучването и констатациите, относно детското развитие, така и до

технологията, чрез която може да се стимулира участието на детето в познавателния процес и в живота на детската общност.

Изследването на проблема за оптимизиране на социалното развитие на децата със специални образователни потребности е от изключителна важност и е в синхрон с европейските приоритети и политиката за приобщаващо образование у нас. Това е проблем, който е сред най-съществените днес и в този контекст дисертационният труд на Р. Стойчева е изследване, което има своето място в педагогическата теория и практика. Актуалността на разглеждания от авторката проблем се свързва с необходимостта от промяна на съществуващите в общественото пространство противоречиви мнения, оценки и обстоятелства относно децата със специални потребности, с необходимостта от създаването на най-добрите условия за тяхното обучение, развитие, подпомагане и социализация.

3. Представяне на труда и оценка на съдържанието

Изследването е построено на добра концептуална основа. Направена е убедителна обосновка на избраната тема и на научната теза. Точно са определени обекта и предмета на изследването и съобразно с това посочени конкретни реалистични задачи, методи на изследване и научен инструментариум. Структурирането е логично организирано, съдържанието е тематично диференцирано в три глави, в които е избран дедуктивен подход за анализиране на поставения проблем.

Теоретичното изследване обхваща базисни понятия, нормативни документи, основни разработки по проблема, собствени оценки и интерпретации, обобщения и изводи. Стилът е научен, с точен авторски изказ. Налице е вярна ориентация в проблематиката, което позволява извода, че авторката притежава необходимите знания и компетенции в изследваната сфера.

Цитираните автори са представителни за изследваната проблематика - за децата със СОП и тяхното социално развитие, интегрираното обучение, играта като средство за социално развитие. Коректно са отразени различните авторски схващания със собствен коментар.

Анализът на резултатите е обстоен, професионално направен, съобразно изискванията за надеждност и валидност. Представени са значими връзки и зависимости. Изводите са структурирани по посока на поставените задачи.

По същество в разработката на г-жа Райна Стойчева се представя изследване, насочено към спецификата на образователната среда в условията на интегрираното обучение, към използването на разнообразни по вид игри, подпомагащи личностното и социално развитие на детето със СОП, към особеностите на игровата му дейност в обикновения клас на масовото училище, към открояване на необходимите стъпки за успешна подготовка, организация и прилагане на играта в процеса на осъществяваната дейност с оглед стимулиране на активно общуване и взаимодействие между учениците в класа.

Авторката очертава сложните личностни проблеми, пред които се изправят учениците със СОП в общата образователна среда – неумение за общуване, за изразяване на чувства и емоции, социална депривация, проблем със социалната идентификация и др.; извежда съществени фактори, които влияят върху равнището на социално развитие на детето със СОП; очертава ролята на играта (сюжетно-ролева, игра-драматизация, строително-конструктивна игра, дидактична, компютърна, творческа) за развитие на емоционалните детски взаимоотношения, за повишаване на интелектуалното равнище, самосъзнанието и самооценката на децата, както и увереността в собствените им възможности, допринасящи за стимулиране на социалното им развитие; ранжира видовете игри по степен на значимост, относно приобщаване на детето със СОП в класа от връстниците в норма.

Докторантката е осъществила и констатиращ, и формиращ експеримент.

На основата на реализираното, чрез използване на подходящи методи, констатиращо емпирично изследване Р. Стойчева определя равнището на социално развитие на децата със СОП от първи и втори клас, участващи в педагогическия експеримент: когнитивни умения; чувствителност; тревожност; самоконтрол; общителност; отговорност; увереност в себе си; самооценка. Разкрива нивото на осъзнаване и заинтересованост на детето към ежедневните жизнени ситуации и отношението му към обкръжаващата го среда. Представя

сравнителен анализ на резултатите, относно предпочитанията на масовите и ресурсните учители за видовете игри, за мястото и времето на провеждането им. Конкретизира най-подходящите учебни предмети за провеждане на игрите, както и честотата и активността на участие на детето със СОП в съвместни игри със своите съученици в клас и в извънучебно време.

Използваните методики, позволяват да се получат достоверни диагностични резултати.

Формиращият педагогически експеримент разкрива възможните влияния на разнообразните видове игри върху всеки от изведените индикатори за социално развитие на децата със СОП. На основата на получените данни от този експеримент докторантката очертава важни изводи, редица полезни препоръки за педагогическата практика и предлага модел, стимулиращ социалното развитие на децата със СОП чрез разнообразни видове игри в първи и втори клас на начален етап на основната образователна степен. Стойчева прави важното обобщение, че реализираните игрови дейности влияят положително не само на децата със СОП, но и на техните съученици в норма и успешно се отразяват върху създаването на добри взаимоотношения, на толерантност и разбиране в общата класна стая.

Резултатите са визуализирани в схеми, фигури, таблици и графики. Това несъмнено дава възможност, както за по-доброто им възприемане, така и за по-доброто им интерпретиране.

Приносите, изведени от дисертационния труд са формулирани коректно и напълно удовлетворяват изискванията за докторска дисертация.

4. Преценка на публикациите

Публикациите са достатъчни като брой и като представителност - 3 в международни сборници, 1 в Годишник на ФП, 2 в докторантски сборници. Всички са по темата на дисертационния труд и отразяват добре гледните точки на автора.

5. Автореферат

Авторефератът съответства на дисертационния текст и го представя по коректен и обобщен начин. Достатъчно информативно е представено съдържанието по отделните глави. Открити са обобщените изводи, препоръки и приноси на автора.

6. Въпрос:

Какво днес би могло да попречи за успешното приложение на предложения Модел за стимулиране на социалното развитие на децата със СОП в първи и втори клас върху основата на разнообразните видове игри ?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

На основата на достойнствата на предложения дисертационен труд, на проявените качества и умения за самостоятелно научно изследване, на доказаните научни приноси и оригинални постижения, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, постигнати резултати и приноси. Затова си позволявам да предложа на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Райна Венкова Стойчева в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Специална педагогика“

4.03.2018 г.

Член на научното жури:.....

Доц. д-р Пелагия Терзийска